

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SEPTEMBER

EKONOMIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

4. september 1999 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko, ravnilo in žepni računalnik. Kandidat dobi list za odgovore.

MATURITETNI PREIZKUS

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

V tej izpitni poli je 30 vprašanj izbirnega tipa. Pravilen odgovor obkrožite in ga označite na listu za odgovore po navodilih na tem listu.

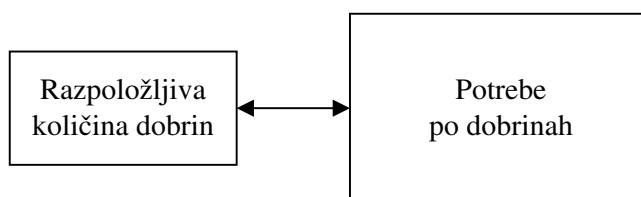
Poskušajte rešiti vse naloge. Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

Navodilo: Pri vsakem od naslednjih tridesetih vprašanj je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po Vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 3 točke. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

1. Narisana je naslednja slika:

Slika prikazuje:

- A Popolno zadovoljitev potreb
- B Relativno redkost dobrin
- C Razmerje, ki velja samo v revni družbi
- D Večjo količino dobrin, od obsega potreb
- E Problem, s katerim se bogate družbe ne srečujejo

2. Za razmerje med dobrinami, proizvodi in blagom velja, da:

- A je vsak piškot, tudi tisti, ki ga spečemo doma za novoletno praznovanje, blago, saj smo zanj porabili določene surovine;
- B štejemo med blago le proizvode, koristne po mnenju Urada za varstvo potrošnikov (ta presoja, kaj je koristno in kaj ne);
- C je vsaka stvar, ki zadovoljuje neko potrebo ljudi, v sodobni družbi blago;
- D štejemo za blago proizvode velikoserijske industrijske proizvodnje v tovarnah, ne pa proizvodov obrtnikov, ki jih prodajajo le v ožji okolici;
- E da štejemo za blago vse dobrine, ki jih nekdo proizvaja zaradi menjave oziroma prodaje, ne glede na vrsto dobrine in obseg proizvodnje.

3. Proizvodnja je ob tem, da je tehnični, tudi družbeni proces, ker:

- A so vsa proizvodna sredstva v družbeni lasti;
- B se v proizvodnjo vključujejo ljudje, med katerimi se oblikujejo proizvodni odnosi;
- C je proizvod družbena last;
- D vključuje proizvodnja vse za delo zmožne prebivalce;
- E se proizvaja samo za družbene potrebe.

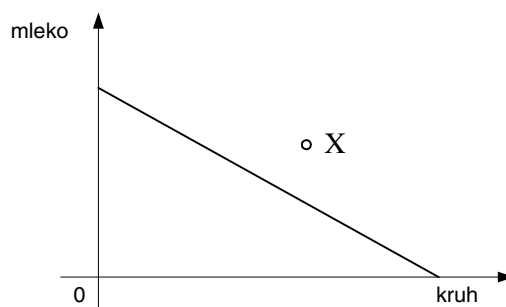
4. Tabela kaže mejno koristnost dobrine A za potrošnika.

Količina dobrine A	Mejna koristnost
0	0
1	4
2	3
3	2
4	1

Kolikšna je bila celotna koristnost, če je potrošnik porabil vse štiri enote dobrine?

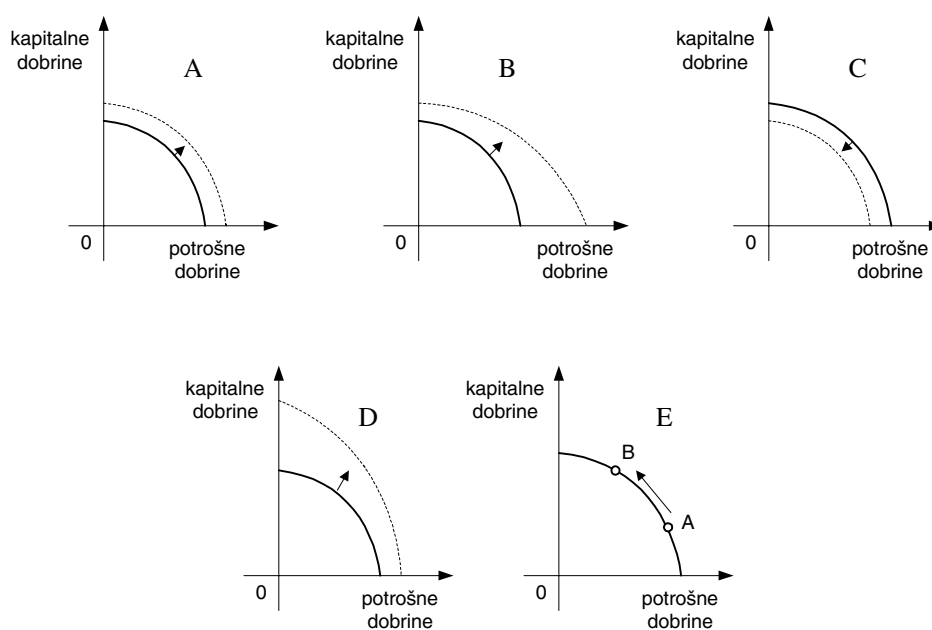
- A 1
- B 4
- C 5
- D 7
- E 10

5. Na spodnji sliki je vrisana premica cene, ki velja za dan denarni dohodek potrošnika, in ceni mleka in kruha. Vrisana je tudi točka X, ki leži desno od premice cene.

Za izbiro potrošnika, ki jo ponazarja ta slika, vemo, da lahko doseže točko X, če se:

- A zniža cena kruha za 10 % in hkrati zviša cena mleka za 10 %;
 - B zniža njegov denarni dohodek za 10 %, ceni mleka in kruha pa zvišata za 20 %;
 - C odloči, da bo desetino tekočega denarnega dohodka privarčeval;
 - D odloči, da bo pridobil v banki ustrezno potrošniško posojilo;
 - E v pekarnah poveča proizvodnja kruha, v mlekarnah pa proizvodnja mleka.
6. Obkrožite sliko, ki najbolj prikazuje spremembo obsega proizvodnje v neki državi, ki je doživela potres.

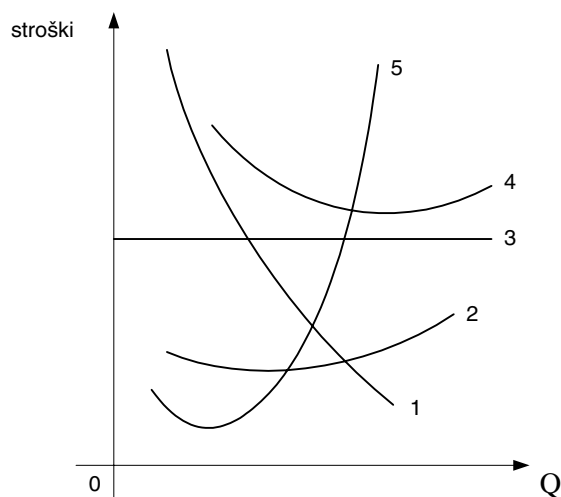
7. Pravilna razvrstitev dobrin glede na vrsto potreb je naslednja:

	Osebne	Skupne	Splošne
A	Carina	Otroški vrtec	Občinska uprava
B	Zobna ščetka	Carina	Bolnišnica
C	Otroški vrtec	Osnovna šola	Univerza
D	Zobna pasta	Osnovna šola	Policija
E	Torta	Carina	Policija

8. Razmerje $\frac{\text{čisti rezultat}}{\text{vloženi kapital}}$ predstavlja:

- A povprečni kapitalni koeficient;
- B ekonomičnost;
- C rentabilnost;
- D obrestno mero;
- E produktivnost.

9. Vrisane so krivulje različnih vrst stroškov proizvajalcev v kratkem obdobju.

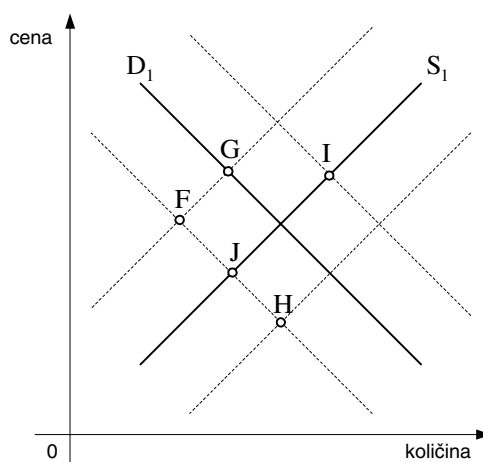
Krivuljo AFC (povprečnih stalnih stroškov) predstavlja na sliki krivulja, označena s številko:

- A 1
- B 2
- C 3
- D 4
- E 5

10. O popolni konkurenci govorimo, če vemo, da:

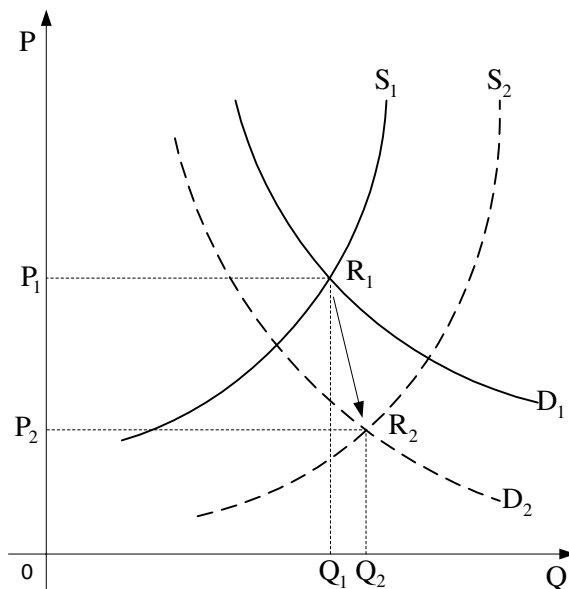
- A ponujajo proizvajalci proizvode najboljše možne kakovosti;
- B predstavljajo ponudbo trije proizvajalci, katerih proizvodi so popolni nadomestki;
- C imamo veliko število prodajalcev in kupcev, proizvodi pa so popolni nadomestki;
- D vlagajo proizvajalci znaten del prihodka od prodaje v oglaševanje, zato kupci razlikujejo med njihovimi proizvodi;
- E da država do popolnosti nadzira dogajanje na trgu in pri uvozu konkurenčnih nadomestkov.

11. Slika predstavlja trg avtoprevoznih storitev: premici D_1 in S_1 prikazujeta povpraševanje in ponudbo. V kateri točki se bo vzpostavilo novo ravnovesje, če se zaradi kartelnega sporazuma med proizvajalci zviša cena surove nafte in njenih derivatov?

- A F
- B G
- C H
- D I
- E J

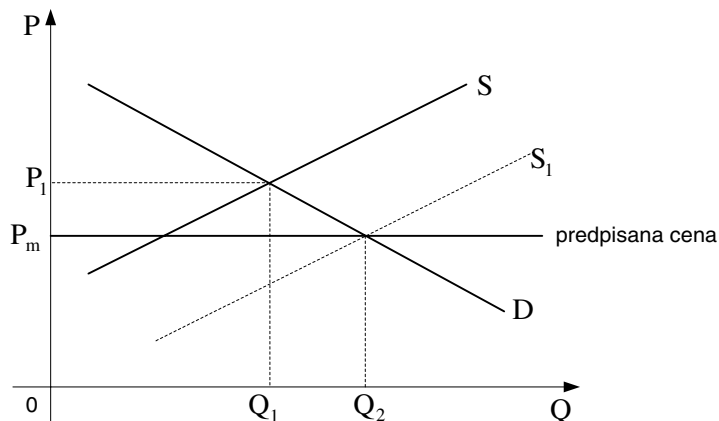
12. Slika prikazuje trg sodobne elektronike. Sprememba ponudbe (premik iz S_1 v S_2) in sprememba povpraševanja (premik D_1 v D_2) sta vplivali na zniževanje cen ob večji prodani količini.

Sprememba tržnega ravnotežja (R_1 v R_2) na trgu sodobne elektronike je posledica:

- A znižanja stroškov proizvodnje in povečanja števila cenejših nadomestkov na trgu;
- B povečanja ponudbe zaradi novih tehnoloških odkritij, ki jim sledi povečanje povpraševanja;
- C povečanja povpraševanja zaradi vse bolj tehnično izpopolnjenih nadomestkov;
- D višjih dohodkov prebivalstva in znižanja stroškov proizvodnje;
- E zmanjšanja povpraševanja zaradi nasičenosti trga z novimi izdelki in zmanjšanja ponudbe zaradi višjih carin za uvožene sestavne dele.

13. Na sliki je prikazan položaj, ko država poskuša, ob nespremenjenih drugih okoliščinah, iz socialnih razlogov zaščititi življenjsko raven prebivalstva in predpiše sorazmerno nizko ceno dobrine A (P_m), nižjo, kot bi jo oblikoval trg z delovanjem ponudbe in povpraševanja.

Premik krivulje S v S_1 pomeni, da:

- A so ponudniki zaradi nižje predpisane cene pripravljene ponuditi več dobrine A;
 - B so ponudniki zaradi večjih potreb kupcev povečali ponudbo dobrine A;
 - C je država z uvozom dobrine A povečala ponudbo te dobrine na trgu;
 - D se je povišala cena nadomestka dobrine A;
 - E so ponudniki povečali ponudbo dobrine A, ker se je povpraševalec zvišal denarni dohodek.
14. V gospodarstvu so se v nekem obdobju cene dobrin zvišale za 50 %, povprečna plača pa nominalno za 100 %. To pomeni, da se je povprečna plača realno:
- A podvojila;
 - B povečala za 50 %;
 - C povečala za 33,3 %;
 - D zmanjšala za 25 %;
 - E zmanjšala za 50 %.

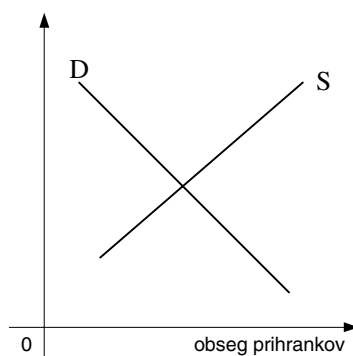
15. Bistvo podjetništva najbolj pojasnjuje definicija:

- A podjetništvo pomeni, da podjetnik prevzame podjetje, ki ga je prejšnja poslovodna skupina vodila zelo slabo, in mu spet zagotovi pozitiven finančni rezultat;
- B podjetništvo je sposobnost, da z ustvarjalnim kombiniranjem omejenih proizvodnih dejavnikov dosežemo boljše gospodarske rezultate;
- C podjetništvo je razvijanje novih, bolj izpopolnjenih strojev, s katerimi bi lahko povečali produktivnost dela;
- D podjetništvo je način, kako izkušena menedžerska skupina v večjem podjetju zagotovi boljše finančne rezultate podjetja in prodor na mednarodne trge;
- E podjetništvo je sposobnost doseganja večjega dobička za lastnike podjetja.

16. Janez je analiziral trg zgoščenk (CD) v večjem slovenskem mestu. Ugotovil je, da so jih v novembru prodali 700 po ceni 1.300 SIT. V decembru pa so jih po 1.350 SIT na zgoščenko prodali 980. Ta sprememba je lahko rezultat:

- A občutne pocenitve kakovostnih videorekorderjev Sony, Philips in nekaterih drugih;
- B podražitve cene električne energije zaradi prehoda na zimsko tarifo;
- C prednovoletnih nakupov v decembru, ko sta prišli v prodajo novi zgoščenci priljubljenih angleških pop skupin;
- D zvišanja cen zgoščenk ob nespremenjenih drugih dejavnikih;
- E zvišanja obrestne mere za potrošniška posojila, s katerimi lahko kupujemo glasbene stolpe, ki imajo vdelano avtomatsko menjavo treh zgoščenk.

17. Slika prikazuje trg posojilnega kapitala:

Ordinarna os na sliki kaže naslednjo ekonomsko količino (spremenljivko):

- A naložbe;
- B ceno blaga posojilojemalca;
- C obrestno mero;
- D znesek posojil;
- E pričakovano profitno mero.

18. Iz analize denarja vemo, da:

- A postane denar tisto blago, ki trajno prevzame vlogo splošnega ekvivalenta;
- B ga štejemo za pravega hranilca vrednosti, če prinaša realno pozitivne obresti;
- C se je šele z nastankom knjižnega denarja razvila nepolnovredna oblika denarja;
- D opravlja funkcijo merila vrednosti, ko z njim lahko plačujemo po vsem svetu;
- E nastopa kot plačilno sredstvo pri plačilu bencina na bencinski črpalki.

19. Med drugo industrijsko revolucijo se je gospodarstvo monopoliziralo, ker so se oblikovale naslednje ovire za učinkovito preseljevanje kapitala med panogami:

- A zaradi velikanske množice malih in srednjih podjetij na trgu ni več prostora za nova podjetja;
- B podaljšani obrat kapitala, nujnost velikega kapitala in povečano tveganje pri preselitvi;
- C banke so zavirale preseljevanje, saj so imele posojilojemalce v vseh panogah;
- D delavci se niso želeli prilagajati razmeram v novi panogi;
- E država je zaradi negativnih gospodarskih razmer z zakonodajo omejevala medpanožno konkurenco.

20. Menedžerska revolucija, o kateri sta pričela govoriti Berle in Means v 30. letih, pomeni, da:

- A so postali lastniki sodobnih delniških družb predvsem njihovi menedžerji;
- B so menedžerji dobili pomembno vlogo pri poslovnem odločanju v delniških družbah;
- C so menedžerji poskrbeli za revolucijo v proizvodnji z uvajanjem informacijske tehnologije;
- D so po proletarski revoluciji zaposleni sami postavili menedžerje za vodenje podjetij;
- E je izbruhnil do upor menedžerjev proti lastnikom zaradi prenizkih menedžerskih zaslužkov.

21. Monopolizacija na prehodu iz 19. v 20. stoletje je bila posledica razvojnih gibanj, in sicer:

- A uveljavljanja sodobne računalniško vodene proizvodnje;
- B strojne proizvodnje, ki je temeljila na parnem stroju kot pogonskem sredstvu;
- C tehnološkega razvoja, ki je omogočil izrazito ekonomiko množične proizvodnje;
- D najsodobnejše tehnologije, ki omogoča nizke stroške tudi pri majhnih proizvodnih serijah;
- E stremenja nekaterih držav, da bi z ustvarjanjem nacionalnih monopolov uspele na svetovnem trgu.

22. Ameriška korporacija Nike, ena največjih proizvajalcev športne obutve na svetu, je organizirala največji del svoje proizvodnje za prodajo po vsem svetu v Indoneziji zato, ker:

- A predvideva, da je tehnologija v proizvodnji obutve v Indoneziji tako razvita, da zagotavlja najvišjo produktivnost dela;
- B so v Indoneziji na razpolago najboljši modni oblikovalci športne obutve;
- C je Indonezija kljub nizki kupni moči največji trg za prodajo najnovejših modelov športne obutve;
- D lahko v Indoneziji najde tehnično najboljše kooperante za izdelavo delov te obutve in strojev za svojo proizvodnjo;
- E je delovna sila v Indoneziji izredno poceni v primerjavi z ZDA, pa tudi bolj razvitimi azijskimi gospodarstvi, kakršni sta Južna Koreja in Tajvan.

23. Bruto domači proizvod (BDP) v določenem letu je:

- A vrednost vseh proizvedenih dobrin in storitev nekega narodnega gospodarstva;
- B vsota dodane vrednosti vseh domačih proizvodnih enot v narodnem gospodarstvu;
- C vrednost vsega proizvedenega bogastva neke družbe;
- D vrednost osebne porabe domačega prebivalstva minus neto izvoz;
- E seštevek bruto plač v narodnem gospodarstvu.

24. Stopnja naravne rasti prebivalstva v državi, v kateri je bila stopnja rodnosti 10,5 promila, stopnja smrtnosti pa 8,5 promila, je bila:

- A – 2 promila
- B 2 promila
- C 8,5 promila
- D 10,5 promila
- E 19 promilov

25. Dolgoročno se z naraščanjem realnih dohodkov v skupni porabi gospodinjstev izdatki:

- A vseh tistih dobrin, po katerih je povpraševanje dohodkovno elastično, relativno povečujejo, dobrin, po katerih je povpraševanje dohodkovno neelastično, pa se zmanjšujejo;
- B za hrano, rekreacijo in zabavo relativno zmanjšujejo, povečujejo pa se za obleko in obutev;
- C za vse dobrine povečujejo sorazmerno z rastjo dohodka;
- D vseh tistih dobrin, po katerih je povpraševanje dohodkovno elastično, relativno zmanjšujejo, dobrin, po katerih je povpraševanje dohodkovno neelastično, pa se povečujejo;
- E za hrano relativno povečujejo, za vse druge dobrine pa zmanjšujejo.

26. V neki državi so se v letih 1994 do 1998 izvozne cene zvišale za 8 %, uvozne pa znižale za 8 %. Koefficient »terms of trade« bo v tem primeru:
- A večji od 1;
 - B enak 1;
 - C manjši od 1;
 - D enak 0;
 - E manjši od 0.
27. Proračunski primanjkljaj nastane, kadar:
- A davki presežejo javni dolg;
 - B davki presežejo državne izdatke;
 - C državni izdatki presežejo prihodke države;
 - D javni dolg preseže prihodke države;
 - E država več uvozi, kot izvozi.
28. V neki državi se je v preteklem letu realni družbeni proizvod povečal za 5 %, cene pa so se povečale za 6,5%. Pri nespremenjeni obtočni hitrosti denarja se je denarna masa morala povečati za:
- A 1,5 %
 - B 6,5 %
 - C 11,5 %
 - D 11,8 %
 - E 32,5 %
29. V sistemu fleksibilnega tečaja je želeni osrednji tečaj 92 SIT za 1 DEM, na deviznem trgu pa je porasel na 98 SIT za 1 DEM. V tem primeru lahko pričakujemo naslednji ukrep:
- A centralna banka bo na deviznem trgu kupovala marke in tako povečala povpraševanje;
 - B vlada bo znižala carinske stopnje na uvoz iz Nemčije in tako pocenila uvoz blaga;
 - C vlada bo odpravila subvencije in premije izvoznikom v Nemčijo ter vplivala na zmanjšanje priliva mark;
 - D centralna banka bo iz deviznih rezerv povečala ponudbo mark na deviznem trgu;
 - E centralna banka določi nov osrednji tečaj 90 SIT za 1 DEM.

30. Posledica devalvacije domače valute bi bila:

- A znižanje uvoznih cen v domači valuti;
- B znižanje izvoznih cen v domači valuti;
- C zvišanje izvoznih cen v domači valuti;
- D povečanje uvoza blaga;
- E povečano povpraševanje po potovanjih v tujino.

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN